

U Bibliotecă nr. 377
60

ok

CULTURA CREȘTINĂ

REVISTĂ LUNARĂ.

Anul XIII.

Maiu 1924

Nr. 5.

SUMARUL:

ACTUALITĂȚI: Dr. IOAN COLTOR: † Dr. Izidor Marcu.

PAGINI DE ISTORIE: Pr. AL. LUDOVIC TĂUTU. Sfântul
Nichita Remesianul în istoriografia noastră.

INSEMĂRI: Note pe marginea unei cărți. Dr. Coriolan Suciu

RUBRICA HOMILETICĂ: Prof. Iuliu Maior: Predică pe Du-
mineca orbului. — I.: Predică la înălțarea Domnului. —
I. C.: Predică pe Dumineca sfinților Părinți. — (Tellus).
Predică pe sf. Rusalii.

Bla j.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat.

Prețul acestui număr: 12 Lei.

Cultura Creștină

apare lunar.

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 lei.

Pe șase luni 50 lei.

Redacția și Administrația
Blaj (Transilvania).

Comitetul de editură și redacție

Dr. Ioan Bălan, Dr. George Bob, Ioan Boroș, Dr. Nicolae Brînzeu, Dr. Alexandru Ciplea, Dr. Ioan Coltor, Dr. Elie Dăianu, Dr. Ioan Ferent, Dr. Anton Gabor, Dr. Ioan Georgescu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Tit Malaiu, Dr. Dumitru Manu, Dr. Isidor Marcu, Dr. Ioan Marianescu, Dr. Gheorghe Miculaș, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. Zehovie Păclișanu, Dr. Grigorie Pop, Septimiu Popa, Dr. Iacob Radu, Ștefan Roșianu, Dr. Ioan Sâmpăleanu, Dr. Augustin Tatar.

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Admini-
strația:
Blaj (Transilvania).

Abonamentul:
Pe an . . . 100 lei.
Pe șase luni. 50 lei.

Redactor responsabil:
Dr. Victor Macaveiu
BLAJ.

Actualități.

† Dr. Izidor Marcu.

Una dintre figurile reprezentative ale bisericii noastre, vicarul general al arhidiecezei *Dr. Izidor Marcu*, plin de merite și însoțit de regretul unanim al tuturor celor cari l-au cunoscut și apreciat, s'a dus dintre noi, lăsând un gol după sine ce cu greu se poate umplea.

Era dintre oamenii aceia puțini la număr, în sufletul cărorora trăesc sugestive, fierbinți toate aspirațiile credinței, toate idealurile neamului românesc. Într'nsul pulsau ecourile puternicelor convingeri, cari îi alimentau fiecare bătae de inimă, fiecare gând, întreagă activitatea de albină creatoare de miere și de ceară, de curată ceară a luminilor cari ard vecinic pe altare.

În profundă tăcere, în totala uitare de sine, ca într'o reverie suprapământeană, nu cu șgomotul, nici cu vâlva lacomilor de mărire și onoruri, acest preot nevinovat ca o fecioară, a știut să întruchipeze în sine icoana fidelă a marilor ucenici ieșiți din școala Invățătorului. Auster și idealist, plămădit din marea rezervă de speranțe creștine și de visuri românești, era din generația uriașilor celor mai pure tradiții de latinătate și românism. Liniștit și sobriu până la totala abstenență dela orice fast, dela oricare pompă, dela toate poftele lumii, petrecând iernile grele în camera în care focul n'a ajuns niciodată să încălzească pe deplin pereții, verile călduroase cu acelaș rând de haine groase: în mijlocul cuniculei cași în gerul Bobotezei.

Creștin desăvârșit, își căuta isvoarele de inspirație pe paginile evangheliei. Trăind dintr'o idee, largă, plină de conținut, acest monoideist armonisa ușor tendințele și curente

cari țășneau ciocnindu-se în trupul bisericii și în sânul neamului. Voia să fie „un imitator cât mai desăvârșit alui Hristos“ cum scrie el însuș într'una din operele sale.

Dr. Izidor Marcu a fost înainte de toate un mare preot, un adevărat și devotat apostol al cauzei lui Hristos printre oameni. În toate fibrele ființei sale, în toate ascunzișurile conștiinței sale svâcnia aceeaș suflare de viață, aceleași continue preocupări pentru interesele mari ale lui Isus, aceeaș puternică forță lăuntrică, aceeaș energie totdeauna tinerească, aprinsă, care îi dădea puteri în suferințe și lupte, în necazuri și desilusii, în războiul de toate zilele, în războiul de fiecare zi pentru bine și pentru adevăr.

Impilările și nedreptățile, batjocura și sărăcia, amărăciunile și întreg odiul de care a fost încărcată biserica unită în toți anii, cât a avut printre preoții săi pe acest preot, ea era centrul tuturor gândurilor, tuturor visurilor lui Izidor Marcu. Dragostea cea mai pură, gingășia cea mai delicată, cea mai fină sensibilitate, din care se frământă aluatul profeților, erau consacrate cu profusiune și fără niciun interes personal, fără pretenții și fără vanitate, bisericii românești unite. Pentru ea știa să rabde înfruntări și ocări, pentru ea să plângă cum plâng copiii lângă mama lor mânănită, pentru ea și cel din urmă șir scris în cărți ori la gazetă, către guvernul țării ori, în circularele adresate clerului înțelegător.

Între cele mai grele împrejurări vicarul general al mitropolitului se găsea la postul său. Când se părea, că urlerele valurilor și arsura trăsnetelor amenința cu sfărmară luntrița lui Petru din sânul neamului românesc, acest cărmaci destoinic și treaz, apărea mai plin de speranțe, mai încrezător, infiltrând printr'un contagiu ceresc tăria credințelor sale în toți cari se apropiau de el. Calm, în mijlocul furtunii nefurtunos, provoca scânteile electrizătoare în masele cari au început să aibă într'insul încrederea oarbă a oștirilor gata de suprema jertfă, a oștirilor cari nu capitulează niciodată. Cu calmitatea, cu tactul, cu blândeța sa a știut să inspire și fraților neuniți și ungurilor streini respectul și simpatia, de care puțini prelați uniți s'au împărtășit vreodată.

S'a stins fără șgomot, cum a trăit fără să turbure lumea, lăsând însă în urmă pioasele amintiri ale unei vieți neprihănite, sfințite la altarul Domnului, consacrate norocului și fericirii latinității și creștinătății românismului.

DR. I. COLTOR.

Pagini de istorie.

Sfântul Nichita Remesianul în istoriografia noastră.

(Sfârșit).

Dintre toți istoricii noștri mai temeinic a tratat despre s. Nichita, cum amintisem la început, dl *Vasile Pârvan*, profesor la Universitatea din București și președintele Școlii noastre române din Roma. Dsa, cercetând amănunțit mărturia inscripțiilor și a izvoarelor literare precum și terminologia noastră creștină, ajunge la concluzia, că creștinismul nostru Daco-Roman, de origine latină, s'a format în Dacia-Traiană între anii 375—450, chiar când cade și activitatea apostolică în aceste regiuni a sf. Nichita episcop de Remesiana. Deci concluzia, că acest mare episcop ar putea fi considerat ca adevăratul apostol și încreștinător al nostru, este foarte naturală. Aceasta constatare însă, în sine, poate foarte adevărată, trebuie supusă unei mici rectificări în deosebi în cece privește locul formării creștinismului nostru. A pune formarea creștinismului nostru prin sf. Nichita în Dacia Traiană, este un lucru cam riscat și la tot cazul neîntemeiat pe nici o considerație istorică mai decisivă. Puținele fraze vagi și neprecise, compatibile cu diferite interpretări, din sf. Paulin de Nola, nu ne îndreptățesc de loc să punem un atare apostolat al sf. Nichita la nordul Dunărei, în Dacia Traiană.

Faptul, că la aceea epocă găsim misionari activi pe ambele maluri ale Dunărei, de amândouă laturile Daciei Traiane, ne întărește tot mai mult în îndoiala noastră, că de ce nu găsim testați atari misionari și pentru Dacia Traiană. Chiar lipsa unei atare mărturii și pentru Dacia Traiană, e o dovadă, că acolo n'au fost activi misionarii, decât poate în chip trecător numai.

Ar fi greșit a crede, cum crede dl Pârvan (o. c. p. 164), că localitățile atinse de sf. Nichita în călătoria sa dela Nola spre Dacia, ar însemna punctele extreme ale activității sale misionare. Intenția lui Paulin, precum ne arată contextul, nu a fost să ne delimiteze cercul de activitate al sf. Nichita, ci simplaminte, de a însoți pe amicul său cu spiritul până acasă în Dacia. Altceva e a deduce unele concluzii sau bănuieli din calea făcută de sf. Nichita; și altceva e a atribui lui Paulin

intențiunea de a descrie hotarele teritorului activității lui, ceea ce, de sigur nu o face.

Ceea ce ne-ar putea face să credem, că Paulin are în vedere un apostolat al sf. Nichita la nordul Dunării ar fi:

1., că el descrie activitatea lui ca o activitate la Nord. Așa de. ex. zice despre patria lui: „in qua in oris Riphæis Boreas densis pruinis adligat fluvios“ sau „avios saltus, juga vasta lustras dum viam quaeris, sterilemque silvam menti incultae superans in agros vertis opimos“ (Hartel, o. c. vv. 241 sqq.) sau „Te patrem dicit plaga tota Borrae“ (ibid.) etc.

Da, Paulin descrie activitatea lui Nichita ca activitate la nord, dar nu așa la nord, încât să fim nevoiți a-o localiza în Dacia Traiană. Pentru Paulin și Daciile Aureliane sunt destul la nord. că Paulin vede în patria lui Nichita din Dacia Mediterană o provincie foarte la Nord, e invederat din aceste versuri: „Ibis Arctos procul usque Dacos“ (Hartel o. c. v. 17), „Hipse Nicetae comes usque Dacos angelus adsit“ (ibid. v. 142—244). Din tot contextul poeziei sf. Paulin apare că aici nu e vorba de Daciile dela Nordul, ci Sudul Dunării; deci „plaga tota Corrae“ încă nu e nevoie să însemneze Nordul, ci Sudul Dunării.

Iar ce privește, în special, munții Rifei, din context apare, că Paulin vorbește despre regiunea sudică, unde erau și Bessii și unde era și „patria“ sau „tellus“-ul, ia care „quaque Ripaesis Boreas Boreas in oris“ se referă ca complement.

Ca argument pentru un apostolat al sf. Nichita la Nord se poate aduce 2., că Paulin numește între cei încreștinați de Nichita pe „Schiți“, cari după uzul limbei literare de atunci sunt pur și simplu Hunii, pe „Geți“ cari sunt Goții, și pe provincialii *ambelor* Dacii Aureliane, deci și a celei Ripense, ad tuos fatus Scythia mitigatur“ v. 246 „et Getae currunt et uterque Dacus“ v. 249 etc. (Despre „Scit“ zice că se îmblânzește la vorbele lui, iar despre „Geți“ și provinciali, că aleargă la el să-l asculte. Cu privire la Goți nu e nici o dificultate; pe la anul 401—404 Goți răzleți se aflau în toate provinciile Dunărene. Alaric primise chiar pământuri în regiunile dacice, iar la 408 găsim pe fratele său Athaulf pe aici (c. Zeiler o. c. p. 558). În ce privește pe Huni, dinaintea cărora fugise grosul Goților, din ei încă puteau fi ajuns cete răzlețe în provinciile sud-dunărene, și astfel ar fi avut deci ocaziune, să audă predica blândului episcop de Remesiana.

Cum a ajuns însă sf. Nichita să predice provinciilor din Dacia Ripensă? Deși suntem de părerea, că apostolatul sf. Nichita se desfășurase îndeosebi și în mare parte la dreapta Dunării, cu toate acestea nu suntem streini a admite, că, luând în considerare împrejurările tulburi de pe acea vreme, la un anumit timp, jurisdicțiunea episcopală a lui să se fi extins și peste granițele Diecezei sale propriu zise. În urma deselor incursiuni făcute de barbari asupra orașelor dela dreapta Dunării, e posibil, că episcopii acelor orașe, mai puțin dispuși de a înfrunța pericolele ce amenința încontinuu, și-au părăsit episcopiile, refugiindu-se în interiorul imperiului. Astfel găsim refugiindu-se cu ocaziunea ocupării orașului, pe episcopul de Sirmium, la Tessalonica, iar pe Episcopul de Aque, din Dacia Ripensă, pe vremea lui Justinian, îl găsim refugiat la Meridianum în Tracia. Astfel vor fi făcut și alții și mai înainte. Între atari împrejurări, districtele părăsite, e posibil, să fi trecut, transitoriu, sub jurisdicțiunea episcopilor din apropiere. Sf. Nichita, prin zelul și faima sa de sfințenie, era cel mai indicat de a primi în grija sa pastorală oile părăsite. Astfel a ajuns, întru câtva, și pe câtva timp, sf. Nichita de a-și putea exercita jurisdicțiunea și activitatea sa și asupra regiunilor, cari propriaminte nu aparțineau eparhiei sale de Remesiana; ba poate chiar și asupra regiunilor mai apropiate trans-dunărene, cari ierarhic au atârnat totdeauna de Sud. Dar aceasta numai incidental și transitoriu. De aci însă până la un apostoiat îndelungat, exclusiv și direct, nordanubian al sf. Nichita, între Daco-Romani din Dacia Traiană, mai e încă mult.

Un atare apostolat de încreștinare a sf. Nichita între Daco-Romani din Dacia Traiană, mai e neverosimil și greu de admis, și din următoarele considerațiuni:

1. Distanța enormă, la care se afla sediul său episcopesc. Remesiana, orașul episcopal al sf. Nichita, era situat la Sud de Naissus-Nișul de azi, unde se află azi satul Bêla-Palanka. Cum s'ar putea concepe o activitate mai îndelungată și stabilă dela o așa distanță și în regiuni așa expuse?

Nici nu ne putem provoca la alte cazuri similare, ca de ex. al Sfântului Sever, în Noric, Ioan Gură de aur, Vasile cel Mare, sf. Teotim de Tomi ș. a. Căci cazul sfântului Severin diferă mult de al nostru: Severin a predicat acolo, unde a și locuit; asemenea și Teotim de Tomi. Iar sf. Ioan Gură de aur, Patriarhul de Constantinopol, se interesa de soarta

creștinismului din Crimeea, Chersonesul Tauric și Bosforic, pentru că avea tot interesul, ca acești creștini susținuți de el, să nu cadă pradă erezului arian. Sf. Vasile Marele se interesa de soarta dreptei credințe a poporului Got, acărora cei dintâi misionari fură captivii aduși din Cappadocia. (Cf. Zeiller, o. c. p. 417).

Poate, numai neidentificarea Remesianeii a putut face pe d. Pârvan să creadă în un atare apostolat nord-dunărean al sfântului Nichita. De fapt, în cartea D-sale nu găsim nici un loc, din care ar apărea, că D-sa pune Remesiana la Bêla-Palanka de azi. Din contră, găsim mai multe, din cari se pare că D-sa localizează Remesiana undeva în imediata apropiere a Dunării. (Cf. d. e. pp. 89, 189 și 200). Să fie așa, un apostolat cât dela Nordul Dunării, n'ar întimpina nici o greutate, fiind cert, că populația dela stânga Dunării fu repartizată bisericește în cercul de activitate a episcopilor riverani dela dreapta ei. Aceasta ne-o dovedește de o parte lipsa totală de episcopate la stânga Dunării, iar pe de alta, cazul este confirmat pe vremea Iustinieni Prime prin Novella XI alui Iustinian. (cf. Pârvan, o. c. p. 178 sqq. Dar Remesiana era situată, precum am spus, la o distanță foarte mare, 45 de mile spre Sud-Ost dela Naissus-Niș. (Cf. Burn, o. c. p. XIX). De unde, cu greu credem, că sf. Nichita ar fi putut desvolta o activitate stabilă și rodnică, într'o provincie așa expusă, cum a fost Dacia Traiană, și despre a cărei locuitori nu știu nimica în întreg evul mediu. Nu prea ne vine a crede, că sf. Nichita ar fi simțit nevoia, de a se duce în Dacia Traiană să-și deplaseze zelul său apostolic atunci, când încă și la el acasă era mult de lucrat. Populația rurală a insulei era în mare parte păgână, iar de alta parte trebuia să grijească de cei convertiți să nu cază în crezul arian, care tulbură foarte rău și pentru lungă vreme pacea bisericilor Dunărene (Cf. Zeiller, o. c. p. 214 sqq.).

2. Dar unui apostolat stabil norddunărean al sfântului Nichita se mai opune și faptul, că între Remesiana și Dacia mai erau multe episcopate, a căror titulari încă se vor fi ambiționat să predice cuvântul Evangheliei provinciilor dela stânga Dunării. Atari episcopate erau: la Sirmium, Singidunum, Viminacium, Aquae, Ratiaria, Castra-Martis, Norreum-Margi, Iscus, ca să nu numim decât numai pe cele din Mesia Superioară și Dacia Ripensă, dintre cari Naissus și Ratiaria chiar cu drepturi Metropolitane. Dintre titularii

acestor episcopii cunoaștem pe unii chiar contemporani cu sf. Nichita (Cf. Zeiller, o. c. p. 598—9). Se poate închipui ca acești episcopi zeloși de alor renume, să fi permis unui simplu episcop a unei cetăți rurale, să-și extindă activitatea sa în teritoriul eparhiilor lor, când ei aveau chiar hotărârea Sinodului al II-lea ecumenic dela Constantinopol, care zicea, că „episcopi ad ecclesias. quae extra terminos suae diceceseos sunt, ad ecclesiasticas dispositiones qualescunque faciendas non accedant“ (Cf. Mansi, III. p. 572—3), iar referitor la Bisericile din ținuturile „barbarice“ adeca ocupate, acelaș Sinod decide: „de ecclesiis vero Dei, quae sunt in barbaricis gentibus constitutae, eas, regere atque ministrare oportet secundum consuetudinem quam a Patribus obtinuisse dignoscitur“. (Cf. ibid. can. 4.). — Un atare apostolat al sfântului Nichita între Daco-Romanii dela Nordul Dunării, ar fi admisibil, din acest punct de vedere, numai dacă el ar fi primit pentru aceasta o autorizație specială dela Patriarhul Apusului, Papa dela Roma, sub acărui jurisdicțiune stăteau aceste regiuni dela Dunăre. Despre o atare autorizație însă, deși în sine posibilă, până acum noi nu avem nici o știre.

Ținem însă să amintim și aci reserva noastră făcută mai sus: într'un timp dat și trecător, se poate, ca sf. Nichita să-și fi extins păstoria sa și peste provinciile riverane dela dreapta, și chiar și dela stânga Dunării. Dar și atunci formarea din partea lui a unui creștinism specific nord-dunărean, într'un timp așa de scurt și între împrejurări așa de grele, pare aproape imposibil. Creștinii dela Nordul Dunării, câți vor fi fost, au avut de sigur acelaș creștinism ca cei dela Sud, cu cari ne place a crede că au trăit în perfectă continuitate etnică și culturală, chiar și după predarea ei la Goți. Insuș faptul, că în tot evul mediu, nu s'a simțit de loc nevoia unei organizații proprii și aparte pentru provinciile nord-dunărene, ne dovedește, cred, destul de clar, că acești creștini de aici, sau n'au fost în număr destul de considerabil, sau au fost încreștinați numai cei din imediata apropiere a Dunării, din Banat și o parte a Olteniei, cari puteau fi administrați foarte ușor și dela Sud.

3. Dar un argument decisiv, cred, împotriva unei activități stabile și mai îndelungate cu urmări exclusive a sf.-ului Nichita în Dacia Traiană, se poate găsi și în faptul, că în toate operele lui, cunoscute nouă în număr destul de frumos, nu găsim nici o urmă din acele

cuvinte creștine declarate de d. P. ca specific norddunărene. Ar fi foarte natural, ca sf. Nichita să se folosească de aceiași termeni și în vorbă și în scris: cu atât mai vârtos, că operele sale le-a scris numai pentru sprijinirea operei sale de evanghelizare. Or, acesta nu este cazul. Terminologia lui creștină, cunoscută nouă din operele lui, nu are nimic special: ea este aceeași ca la toți scriitorii bisericești din imperiu de pe aceea vreme. De altă parte, iară, terminii creștini ai limbei noastre, pe cari D-sa crede a-i putea verifica în stilul sf.-lui Nichita, (cf. p. 174 sq. n. 776) nu sunt ceva termeni speciali, ci folosiți în uzul general biblic latin: Sanctae, Divinae Scripturae, etc. De aceea terminologia sf.-lui Nichita nu numai că nu e în sprijinul unui apostolat daco-român a sf.-lui Nichita, dar e chiar împotriva lui.

Cel mai puternic argument însă, pentru formarea creștinismului nostru la Nordul Dunării, și în consecință, indirect, pentru un apostolat al sf.-lui Nichita la Nordul Dsnării, crede d. Pârvan, că poate găsi în terminologia noastră, care după părerea Dsale „nici nu s'a putut alcătui la Sud“ (pag. 201), ci numai la Nord în Dacia Traiană“. În adevăr, zice Dl Pârvan, terminologia noastră, împreună cu anume alte obiecte, cuvinte profane, ale limbei noastre, ne învață, că numai noi nu suntem veniți ca creștini din Sud, dar anume forme ale Creștinismului și ale vorbirei noastre latine, nici nu s'a putut alcătui în Sud: „biserica“, „sărbătoare“, „lună“, „pământ“, „țară“, ș. a., sunt astfel de documente, cari împreună cu monumentele vechi creștine dela Drobeta, ne dovedesc, cred, definitiv, că Romanismul și Creștinismul nostru sunt născute și crescute, în chip firesc: încet și trainic în Dacia lui Traian, și nu sunt de-abia mai târziu „imigrate“ din alte ținuturi“ (oc. p. 201). Iar mai sus: „Pentru a explica deci prezența Creștinismului roman în Dacia traiană nu e nevoie să aducem din Sud o întreagă populație creștină, ci numai pe sf. Nicetas sau, cel mult, încă doi-trei misionari“. (Ibid. p. 200 sq.). Se poate, dar e întrebare, că oare sf. Nichita a fost acel misionar, care ne-a adus nouă acest creștinism? Considerațiunile înșirate mai sus ne fac să credem cu greu un astfel de apostolat al lui la Nordul Dunării, nu sunt atari, să ne poată convinge, ci cel mult, ne produc numai o bănuială.

Apoi chiar ce privește terminologia noastră creștină, nu e nevoie, ca ea să se fi format numai decât la Nord. Insuș dl Pârvan e de părerea, că izolarea Daciei traiane n'a fost

sub nici un preiext așa de mare, încât să fim nevoiți a pune la Nord un creștinism cu caractere speciale, decât cel dela Sud. Cei dela Nord, întrucât au putut fi atinși de creștinism, vor fi având acelaș creștinism cu aceeaș terminologie ca cei dela Sud, dată unitatea limbei noastre înainte de separarea pricinuită de invasiunea Slavilor. (Cf. Istoricii și îndeosebi Ovid Densușianu, L'Histoire de la langue Roumaine. Paris 1905 tom. I.) Căci de ce să se fi format cuvântul basilică, biserică, Dumnezeu, Rusalii, Duminecă, martur, păgân, reposa, vergură, cumine, lege, drac, zănatic etc. mai vârtos la Nord decât la Sud? Imprejurările, cari ar cere o formare a lor la Nord, au fost doar identice și la Sud, și astfel ele s'au putut forma foarte bine și aici. De fapt cele mai multe din acele cuvinte sunt uzitate și în imperiu în toată literatura latină contemporană. Ele se găsesc și la frații noștri Macedo-și chiar Istro-Români, cari desigur niciodată n'au călcat teritorul Daciei traiane, nici le-a primit dela noi, ci le au în limba lor de când ne-am despărțit în urma venirii bulgarilor. — Cu aceasta însă nu voim să afirmăm, că unele cuvinte profane, ca de ex. lună, pământ, țară, poate chiar și servatoria, nu sunt de origine Daco-Romano. Scurt. Terminologia noastră creștină nu cere deloc o formare a creștinismului nostru la Nordul Dunării și prin urmare nici nu sprijinește un apostolat a sf. Nichita acolo. Dl Pârvan nu poate dovedi nici despre un singur termen creștin al limbei noastre, că nu s'ar fi putut forma și la Sud. Considerațiile aduse de Dsa nu sunt convingătoare. — E mai aproape de adevăr și mai real a pune formarea creștinismului nostru la Nord și la Sud deopotrivă, admițând însă o încreștinare cu mult mai intensivă la Sud decât la Nord. Din fuziunea acestor două elemente, de Nord și de Sud, s'a născut creștinismul, ca și poporul nostru. Aceasta este concluzia la care ajungem în mod de totului firesc prin studiarea materialului lingvistic, literar, chiar și monumental.

Din cele spuse urmează deci dela sine, cum trebuie înțeles un apostolat al sf. Nichita de Remesiana între Români.

Românii sau mai bine zis Traco-Ilirii romanizați, așezați pe ambele maluri ale Dunării, au fost încreștinați începând din cei dintâi ani ai secolului IV. Cei dela stânga Dunării de episcopii din orașel riverane dela dreapta, cei dela dreapta de mai mulți episcopi pe cari îi găsim numeroși în secolul IV și V. Opera de misionare a acestor triburi a înaintat însă

încet, parte pentru tulburările cauzate de invasiunile barbare, parte pentru cele cauzate de arianism, care bântui mult aceste provincii, a căror episcopi au fost angajați în măsură foarte mare în certurile iscate pe urma acestei erezii. Dintre toți episcopii însă, dela dreapta Dunării, din Dacii și Messi, mai activ și mai zelos în încreștinarea elementelor rămase încă păgâne în sec. IV—V, precum și în întărirea lor în adevărata credință ortodoxă Niceană, a fost marele episcop de Remesiana între anii 366—414, carele în o păstorire de 40 de ani, a reușit să câștige și să întărească pentru adevărata ortodoxie cea mai mare parte a provinciilor din Daciile Aureliane, ba în parte și a Daciei trans-Dunărene, unde în urma disordinelor cauzate de invasiunile barbare, poate, încă și-a extins activitatea, incidental și trecător. Traco-Ilirii astfel încreștinați, și prin creștinism definitiv romanizați, s'au contopit apoi, în urma invaziunilor Slavilor și Bulgarilor (Sec. VII), în un singur și puternic popor, poporul român, încreștinat de mai înainte prin munca mai multor episcopi, dar mai ales al sf. episcop de Remesiana, care deci poate fi socotit ca unul dintre cei mai mari apostoli și încreștinători ai noștri.

În acest senz credem noi a putea rectifica, întru câtva, concluziile făcute de dl Pârvan, pentru un apostolat al sf. Nichita între Români. După d. Pârvan nu s'a mai scris nimic mai de seamă despre sf. Nichita. Istoricii au primit întru toate concluziile Dsale, fără vre-o restricțiune s'au modificare. Așa d. e. *Procopoviciu Alex.*: Introdúcere în stud. lit. vechiu: Cele dintâiu începuturi ale creștinismului nostru pag. 37—42; *Ștefan Meșș*: Istoria neamului românesc, I. Sibiiu „Astra“ 1922 p. 60; Idem, *Ist. Bisericeii și a vieții religioase a Românilor din Ardeal și Ungaria*, I. Arad 1918 p. 10—11; *Ioan Lupaș*: Istoria Bisericească a Românilor Ardeleni, Sibiiu 1918 p. 7; Idem: Istoria Românilor Cluj, Tipografia Ardealul 1921 p. 32; Idem, „Românul“ 1911, care însă din nenorocire confundă tot mereu pe Nichita Remesianul cu Nichita Gotul; *Em. Panaitescu*, în „Revista per l'Europa Orientale“ III. (1923), IX—XI. p. 586: *Latinităe Cristianesimo nell'evoluzione storica del popolo romeno*; *I. Georgescu*: Istoria bisericii universale, Blaj, 1921; *N. Brânzeu*: Noțiuni de istorie etc. Blaj 1921 ș. a.

Astfel se prezintă sf. Nichita de Remesiana în Istoriografia noastră. Pe când în Apus, după prețioasele studii ale Părintelui Benedictin, Morin, publicate în Revista lor „Revue

Benedictine“ 1894 și urm., precum și a profesorului Burn de Cambridge, care a adunat într'un volum frumos toate operele răzlețe ale sf. Nichita, se bucură de o mare vază și importanță, (lui i-se atribuie și imnul „Te Deum laudamus“) la noi, precum am văzut, este foarte puțin cunoscut și popularizat. Sperăm, că pe viitor se va suplini neglijența din trecut prin traducerea și publicarea operelor lui și în românește. Căci celce ne-a încheșat prin creștinismul latin, într'un viguros popor romanic, nu merită să fie dat uitării și nepăsării.

Pr. AL. LUDOVIC TĂUTU.

Insemnări.

Note pe marginea unei cărți: „*Fragmente din cronica sârbească a lui George Brancovici*“ de Silviu Dragomir, prof. la Univ. din Cluj. Buc. 1924. Ed. Cartea Românească. pag. 70.

Dupăce în „Contribuții privitoare la relațiile bisericii românești cu Rusia în veacul XVII“ (în *Analele Acad. Rom.*, ser. II, t. XXXIV, 1912 pp. 115—124) dl prof. Silviu Dragomir publicase actele din Arhivul principal al Ministerului de externe din Moscova despre călătoria în Rusia (1668) a mitropolitului ardelean Sava Brancovici; — în cartea apărută de curând dă la iveală un nou izvor în parte înedit — *Fragmente din cronica sârbească* (manuscrisă) a lui George Brancovici — fratele și biograful mitropolitului Sava.

Impiedecat — se pare — de anii tulburi ai războiului puțin prielnici pentru îndeletniciri științifice — și jertfe materiale, dl S. Dragomir abia după 14 ani ajunge să publice fragmentele acestei cronici (cartea V, pp. 1499—1531 și 1562—1632) pe cari le-a fost extras și tradus încă în toamna anului 1910 la Academia sârbească din Belgrad — unde se afla împrumutat manuscrisul cronicei lui George Brancovici din partea bibliotecii patriarhale din Carloviț, istoricului sârb Iovan Radonic.

Ceeace până acuma istoriografia română nu poseda decât într'un scurt extras publicat de Cipariu în Arhivul său (pp. 650—652), azi datorită dlui S. Dragomir avem în întregime.

Dl S. Dragomir premerge textul original și traducerea fragmentelor din cronică de un mic studiu introductiv, referitor la autorul cronicei, precum și la cronică în sine și la valoarea ei.

Tot ceea ce spune veritabilul conte și falsul despot George în Cronică despre fratele său mai mare — Sava — care l-a crescut din cea mai fragedă copilărie — va fi negreșit cum spune dl Dragomir un „omagiu binemeritat“ —, dar e un omagiu căruia adesea îi lipsește seninătatea științifică și veracitatea istorică. — George Brancovici a fost mai degrabă decât „una dintre cele mai remarcabile personalități politice și literare dela finea sec. XVII și începutul celui următor“ — un aventurier politic — care a urmărit scopuri mari, a dispus de mijloace puține și necorespunzătoare și a cărui sfârșit a fost o tragedie (dela 1689—1711) — anul morții sale își petrecea viața în închisoare la Viena și Egger, din Boemia).

Ceea ce susține astăzi istoriografia sârbească și în special dl Iovan Radonic în monumentală sa monografie (Contele George Brancovici și epoca sa, Belgrad 1911) că autorul cronicei e un „fals despot, care s'a pretat la tot felul de inexactități și genealogii fictive și plătuite pentru a se arăta urmașul despotului sârb George Brancovici din sec. XV († 1456) — nu e o noutate nici pentru istoriografia noastră.

Inexactitatea deducțiilor lui George Brancovici în această privință e dovedită nu numai de azi de ieri. — Regretatul dr. Augustin Bunea în trei scrieri consecutive (Vechile episcopii românești, Blaj 1902, pp. 110—132; Ierarhia Românilor, Blaj 1904 pp. 249—277; Mitropolitul Sava Brancovici, Blaj 1906 pp. 99) a ajuns la concluziile de azi ale istoriografiei sârbești, în fața căreia se pleacă și cei cari până acum nu erau aplicați a crede în aserțiunile istoricului dela Blaj.

Multe din lucrurile pe cari unii dintre scriitorii români și mai ales renegatul de tristă amintire Mangra (autorul cărții „Mitropolitul Sava II Brancovici (1656—1680)“) le luaseră de bani buni — crezând fără un control mai temeinic spusele lui George Brancovici se dovedesc lipsite de temelie istoric.

Cronicarul — om neastâmpărat și ambițios — ne-a lăsat o scriere tendențioasă, lipsită de obiectivitate. Înaintea ochilor lui a plutit deapururea un singur scop — deducerea și dovedirea pe seama sa și a urmașilor — a legitimității titlului de despot al Sârbilor.

În vederea acestui scop George Brancovici „nu se sfiește a născoci întâmplări, cari nu au nici măcar aparența veracității istorice... Altădată pornind din tendința firească de a-și

etala propria persoană, povește lucruri cel puțin neverosimile...“ (pp. 8—9). Pe lângă documentele autentice — pe cari le-a avut în mare parte în original — din colecția de documente a fratelui său și pe cari de multe ori le reproduce din cuvânt în cuvânt — cronicarul n'a pregetat să plâsmuiască ici-colo și câte un document din fantăsie. Unele greșeli din cronică sunt a se atribui faptului — că la Viena și Egger unde și-a scris o parte din cronică n'a avut la dispoziție documentele pe cari să se bazeze — iar memoria la înșelat în repețite rânduri.

Afirmațiunea cronicarului, că „în aceea vreme arhiepiscopia mitropolitană cu toată clădirea, fu mutată din târgul Jenopolei (Inău) și așezată în Bălgradul Ardealului, de cătră desamintitul Mihail Basarab, voevodul Țării Românești“ (p. 53) e, credem, nu numai o confuziune sau o insuficiență de cunoștinți a autorului — după cum crede dl S. Dragomir, ci o afirmațiune tendențioasă — pornită din o ambiție nemăsurată, de a ridica faima familiei — care în acest chip ar fi dat în persoana lui Sava Brancoviciu, primul mitropolit al Bălgradului; despre care, tot cronicarul, spune în chip măgulitor, că „s'a născut în zodia planetei lui Marte“... și că „nici creșterea nici caracterul său nu-l destinase pentru tagma preoțească, dacă nu ar fi fost chemat la preoție prin îndemnul dumnezeesc, ce s'a coborât asupra lui“. (p. 54).

Cronicarul nu amintește nimic; ce ar putea contribui la scăderea nimbului mitropolitului Sava; — de aceea povestirea lui e plină de lacune și de reticențe. Nu amintește nimic despre atitudinea politică a lui Sava, care a adus cu sine destituirea și prigonirea lui; — amintește numai în mod sumar acțiunea superintendentului calvin Tofeus, — iar amănuntele procesului le retace cu desăvârșire — pentru a nu se inveda acuzațiile de viață imorală și scandaloasă, aduse la adresa fratelui său. În schimb George Brancovici ține să prezinte pe fratele său, martir al ortodoxiei și jertfă a prigonirilor calvinești.

Dl Dragomir de asemenea presintă procesul, condamnarea și închisoarea lui Sava, ca o urmare a rezistenței, pe care a opus-o încercărilor de calvinizare ale Ungurilor și apoi relațiilor întreținute cu dușmanii conspirați ai principelui Apaffy.

Credem, că motivul al doilea, cel politic, e primul, fiind mult mai puternic. Cserei, cronicarul contemporan al domniei lui Apaffy, nu amintește nimic, că Sava ar fi suferit din motive confesionale, ci pe lângă motivele invocate în sentința

de condamnare — aduce ca motiv lăcomia de bani a lui Székely László și Naláczi István, cari râvneau la averile lui Sava.

„Cununa neveștejită a măririi“ (Lupaș, Ist. bis. p. 75), cu greu se va putea scobori asupra capului unui vlădică sârb, căruia „i-se impuse fără o împotrivire formală — la 20 Febr. 1669, acelaș program de păstorire calvinească, cu care se înjugase grumazul înaințașilor săi“, ba i-se mai adăuseră și alte puncte, și care „la 1675 ținu cel dintâiu sobor al său pentru îndreptarea clerului în sens calvin“ (Iorga, Ist. bis, v. I. pp. 361 și 363).

Cronicarul George, care a știut mai mult românește și a întreținut legături mai strânse cu contemporanii din Muntenia, decât fratele său — a fost după cum ne spune dl Dragomir (p. 8) „un entusiast apostol al unității slave, în care încadrează și pe Români“. Cu toate acestea cronica sa scrisă în limba sârbo-slavă, după părerea istoricului sârb competent Radonic, e scrisă, fără nici un simț pentru corectitatea formelor și a sintaxei“. Deci un scriitor cu „stil ciudat și uneori confuz“ cu fraze „întortochiate“ și „pline cu pleonasm“ (p. 11) — după cum îl apreciază dl Dragomir, nu poate fi în acelaș timp ceea ce s'a spus cu câteva pagini mai înainte (p. 3) una dintre cele mai remarcabile personalități... literare dela finea sec. XVII și începutul celui următor“.

Prin fragmentul din cronica sârbească a lui George Brăcoviciu, privitoare la Mitropolitul Sava — publicate prin osteneala dlui prof. S. Dragomir — negreșit istoriografia românească din Ardeal, se îmbogățește cu un nou izvor — deși nu cu totul necunoscut — izvor însă, a cărui apă nu este undă cristalină a pârăului de munte, ci adeseori o apă infectată de nămolul patimilor pământești.

Dr. Corilan Suci, profesor.

Rubrică homiletică.

Predică pe Dumineca orbului.

„De ați fi orbi nu ați avea păcat. Iară acum siceți: ea vedem, și păcatul vostru rămâne“. (Ioan 9, 41).

I. A. Aceste cuvinte le-a rostit Domnul nostru Isus Hristos către farisei, când, după marea minune povestită de sfântul Ioan Evangelistul în sf. evanghelie de astăzi,

fariseii nu voiau nici decum să recunoască, cumcă o astfel de minune nu se poate face decât numai de un Dumnezeu. A vindeca pe un orb din naștere, formând tină din scuipat și țărână și ungându-i ochii, iar apoi trimițându-l să se spele în lacul Siloamului, este o vindecare într'adevăr miraculoasă, pe care medicina n'a fost și nu va fi în stare s'o facă nici când. Și dacă acel fiu al teslarului a putut-o face, e semn învederat, că a avut putere dela Cel cel de sus, și că însuș a fost Dumnezeu. Ei dar fariseilor și cărturarilor jidovilor nu le venea nici acum la socoteală acest lucru, ei altfel și-l închipuiau pe Mesia, și fiindcă nu era după chipul și asemănarea lor, nu-L primeau. Dar nu numai atunci erau farisei și cărturari, sunt destui și astăzi. Ori cum vă închipuiți I. A. altfel faptul acesta interesant, că ziarele noastre cele mari și mici, la Paști și la Crăciun au câte un articol de preamărire la adresa Domnului Hristos, iar în acelaș număr, în alți articoli, își bat joc de întreagă morala creștină? Cum vă puteți explica altfel, că aceleași ziare, cari preamăresc ortodoxismul, cântă osanale lui Renan, celui mai mare dușman al ortodoxismului, și fac legături de prietenie cu biserica anglicană, care este biserică protestentă și ca atare eretică și absolut contrară ortodoxismului?

Iată de ce cred de potrivit, a vă arăta în cuvântarea de astăzi, cumcă Domnul nostru Isus Hristos a fost de fapt Dumnezeu adevărat, dovedindu-o aceasta cu două argumente mai rari, despre cari se amintește mai puțin în dogmatici, deoparte *cu iubirea cea mare pe care a cerut-o și primit-o Domnul nostru Isus Hristos dela unii oameni. iar de alta cu ura cea mare pe care a profert-o și a și primit-o dela alții.*

I. În legătură cu aceasta nu va fi greu de constatat un lucru, și anume, cât suntem noi oamenii de puțin pretențioși în ce privește iubirea. Observăm doară în viața de toate zilele, cât de cu greu ne putem câștiga iubirea semenilor noștri. Ne trezim în viață, încunjurați de iubirea nefățărîtă a părinților noștri, și cu asta rămânem, de multe ori, până la sfârșitul vieții noastre.

Iubirea de frați încă e o iubire mare, dar nici asemenea nu se poate, cu aceea a părinților față de fii. Creștem mai mari, și ne câștigăm prieteni, dar cât de puțini sunt tinerii sau tetele, cari pot să spună, fără de teama de a rătăci, că au și numai un singur prietin bun, fidel și sincer! Vine apoi căsătoria, în care unii își află într'adevăr soți fideli și sinceri, dară, durere, în lumea materialistă de astăzi, în lumea aceasta a tuturor intereselor mârșave, și a atâtor divorțuri, cât de puțini sunt soții, cari se pot lăuda cu un soț credincios și fidel! Și e interesant, I. A., cum omul modern, atât de pretențios altfel, când e vorba de iubire, nu numai că se îndestulește, dar e chiar foarte fericit, dacă poate număra unu, zi: un singur prietin în lume.

Când vedem cu toate acestea, că Domnul nostru Isus Hristos, pășind în lume, pretinde ca *toată lumea să-l iubească*, stăm mirați și ne întrebăm: ei bine, se poate una ca aceasta? Dar nu numai atâta, el nu pretinde numai ca toată lumea să-l iubească, ci *ca să-l iubească mai presus de toate*.

Ai părinți, și i iubești și cinstești cum se poate mai bine, și iubirea aceasta parecă crește într'una, deodată cu iubirea ta. Vine însă Domnul nostru Isus Hristos și spune: *cel ce iubește pe tatăl său sau pe mama sa mai mult decât pe mine, nu este vrednic de mine*.

Ești tată ori mamă, ai un singur copil, care-ți e mai scump ca lumina ochilor, și ți-ai jertfi chiar și viața ori când pentru el, — dar vine Domnul și zice: *»Celce iubește pe feciorul său sau pe fata sa mai mult decât pe mine, nu este vrednic de mine«*.

Și ce e mai sfânt decât căsătoria, în care două inimi se leagă, făgăduindu-și iubire nefățărită până la moarte, dar este cineva, care se amestecă chiar și în legătura aceasta intimă, pretinzând, ca el să fie mai iubit chiar și decât soțul sau soția, zicând: *»Cel ce iubește pe soția sa mai mult decât pe mine, nu este vrednic de mine«*.

Poate-se una ca aceasta? Nu vi-se pare pretensiunea aceasta curată nebunie? Doar mai pre sus decât părinții frații, surorile, copiii, soțul și soția numai Dumnezeu este!

Și merge mai departe Domnul și zice: »*In lume am fost și lumea nu m-a cunoscut și prin urmare nici nu m-a iubit, dar veni-va vremea, când, după moartea mea, pe toți îi voi atrage spre mine*«. In lume fiind, și-a câștigat, ce e drept, câțiva prietini, dar prietini aceștia l-au părăsit, tocmai in cele mai critice momente al vieții sale, in clipele grele ale morții de pe cruce.

Foarte puțin a trebuit să cunoască Isus natura ome-nească, când și-a prezis deci iubire după moarte. N'a știut oare, că ochii, cari nu se văd, se uită, și că și cei mai buni prietini își uită de cel mort, aproape cu de-săvârșire, îndată ce și cel din urmă bulgăr de pământ a acoperit mormântul?

Și cu toate că pretenția aceasta a Domnului se pare atât de curioasă și de exagerată, ce vedem îndată după moartea sa? Vin, încă Duminecă, a treia zi după moartea sa, foarte de dimineață, mironosițele muieri, ca să-l ungă pe el. Vin și câțiva învățăcei, și după înălțarea Sa la ceriu, se întrec jidovii cu romanii, să primească legea propovăduită de apostolii cei desprețuiți. Și sute și mii de bărbați, femei, fete și tineri sunt gata să-și jertfească viața, pentru acel fiu al teslarului. Și sângele martirilor nu încetează a curge de atunci și până astăzi, tot pentru acel umil fiu de teslar, și acel sânge devine sămânța creștinismului. Venit-au apoi marile schisme și erezii, cari toate au încercat să rupă solidaritatea bise-ricii: venit-a Fotie și Cerulariu, scoțând biserica gre-cească de sub cârmuirea Papei dela Roma, dară pe Domnul nu l'au putut întuneca. Venit-a Enric al VIII-lea și a rupt biserica Angliei dela izvorul dătător de viață al Romei, dară dragostea față de Isus rămas-a și pe mai departe in inimile englezilor. Luther și Zwingli și Calvin rupt-au popoarele germane de Roma; Voltaire și Rousseau voit-au să rupă pe francezi de biserica ade-vărată, dară dragostea cătră Isus n'au putut-o rupe din inimile oamenilor.

Și această dragoste a făcut minuni. Cine nu crede in această dragoste, poftescă și cetească rapoartele mi-sionarilor din Africa, Asia și America și convingă-se, că de ce dragoste sunt capabili acești urmași ai Domnului!

Meargă în mănăstirile călugărilor carthauzieni și întrebe pe superiorul, ce l'a îndemnat să abzică de toate plăcerile lumii acesteia, chiar și de graiu, și să se salute zilnic cu »memento mori!« și-i va răspunde: *Amo Christum*, iubesc pe Isus. Meargă în mănăstirile Carmelitanelor, unde fete tinere și frumoase își tânjesc viața îmbrăcate în haine de păr dur și cu sandale, și-i vor răspunde: *Amo Christum*. Meargă la călugărițele îngrijitoare de bolnavi și întrebe-le, pentruce-și jertfesc tinerețea, sănătatea și viața, îngrijind bolnavii prin cele spitale și-i vor răspunde: *Amo Christum*.

Iubirea față de Christos i-a învățat pe martiri să moară pentru Domnul, iară pe mamele martirilor să zică: »Dragul meu copil, mai bine să te văd mort, de cât să-l tăgăduiești pe Domnul!«

Și acuma întreb și eu, eu marele prizonier de pe insula sta. Elena: »Cine-i acesta, care cere inimele oamenilor? Până când noi oamenii abea suntem în stare să cucerim și numai o singură inimă pentru noi, Nazarineanul acesta, pretinde dragostea tuturor, o pretinde și o are... De multe-ori am meditat asupra acestui lucru și mi-am zis: *acesta este argumentul cel mai de samă al divinității Domnului nostru Isus Hristos*«.

Și adaugă apoi marele Napoleon: »Eu am insuflit mulțimea, care a fost gata să moară pentru mine, dară pentru aceasta a fost de lipsă să fiu de față, să-i vorbesc, să mă privească.. Acuma, că sunt pe insula Sfta. Elena, legat de aceste stânci solitare, cine se mai interesează de mine, cine mă apără în Europa?« Iată așadar cum însuși marele Napoleon recunoaște, că iubirea, pe care o vede manifestată față de Isus, este ceva extraordinar, ceva într'adevăr minunat, ceea ce este o însemnată dovadă a dumnezeirii Domnului nostru Isus Hristos.

II. Mai este însă în viața Domnului ceva extraordinar, și aceasta este *ura cea mare de care a fost împărtășit din belșug, nu numai în viața, ci și după moartea și înălțarea sa la ceriuri*. Căci precum încă pe pământ fiind a prezis că-l vor iubi oamenii, tot asemenea a prezis, că-l vor și urî. »Pe mine mai înainte de voi m-a urî lumea și urîmă-vor oamenii până la ca-

pătul veacului«. Și împlinitu-s'a întocmai și profetia aceasta a lui Isus, împlinitu-s'a din cuvânt în cuvânt. În lume trăind uritu-l'au din tot sufletul lor fariseii și cărturarii, urlu-l'au până la moarte. Dar chiar și după moarte dusu-s'au la Pilat și cerut-au pază la mormânt, nu cumva să-l fure pe acest înșălător învățăceii lui și apoi să spună, că a înviat din morți. Iar dacă a înviat și s'a înălțat la ceruri început-au a se ridica împotriva învățaturii sale puternicii lumii, împărații romanilor mai ales, și iscodit-au fel de fel de mijloace ca să-l nimească, dar nu le-a succedat. Venit-a cel mai mare dușman al său, Iulian Apostatul, și luptatu-s'a împotriva lui, cum nici unul nu s'a putut lupta, dară, căzând în războiul său cu Perșii, silit a fost să recunoască: »Ai învins Galileene!« Și învățăturile sale s'au răspândit cu toate acestea în lumea întreagă și au adus rod. Culmea urii împotriva Domnului a fost însă revoluția franceză. Cei ce ați cetit când-va acele pagini, v'ați putut convinge, că acolo s'a folosit tot ce a putut iscodi mintea omenească împotriva religiei catolice: șters-au până și calendarul cu sărbătoarea Duminicii și în locul zilei Domnului într'odus-au ziua a zecea. Dar s'au răsculat vitele și caii, iar oamenii n'au avut ce face, au trebuit să reintroducă iarăși Duminica. Scos au din biserica Notre Dame din Paris statuile și altarul și în locul sfintei Euharistii pus-au pe altar o femeie păcătoasă, căreia i-s'au închinat, dar astăzi biserica aceea este tot ce a fost și mai înainte, una din cele mai frumoase biserici catolice ale lumii.

Venit-au în sfârșit acuma, în plin veac al XX-lea, bolșevicii, despoiat-au bisericile de toate odoarele lor, prins'au, întemnițat-au, osândit-au la moarte și executat-au peste 3000 de episcopi și preoți și introdus-au o nouă religie în Rusia, dar ce credeți, vor birui? Ba, »Nici porțile iadului nu o vor învinge pe dânsa«. Cel mult că inconștienți au împlinit prorocia Domnului care zice: »Urmă-vor până la capătul veacului«. Atât și nimic mai mult.

Dar pentruce atâta ură? Și o ură atât de nepotolită? Pentruce nu-l urăsc oamenii pe Nero, pe Tiberiu, pe Domițian, pe Napoleon ori chiar pe Wilhelm II?

Pentru că toți aceștia sunt numai umbre pe lângă Hristos. Și trebuie să știm un lucru și să nu-l uităm, că cu cât e mai mare cineva cu atât are dușmani mai neîmpăcați. Și fiindcă nici o persoană a istoriei n'a avut așa dușmani cum a avut Isus, e semn, că Isus Hristos nu numai că a fost și este cea mai însemnată persoană a istoriei, ci că este chiar Dumnezeu adevărat, fiindcă el este obiectul celei mai mari iubiri și a celei mai mari uri din lume, pe care el însuși a și profetuit-o.

Și acuma să ne întoarcem la cuvintele sftului evangelist Ioan, care zice: »De ați fi orbi, nu ați avea păcat. Iar acum ziceți: că vedem, și păcatul vostru rămâne«. Cuvintele acestea aceloră le sună, cari după atâtea argumente, fie teoretice, fie practice, nu cred în dumnezeirea Domnului nostru Isus Hristos. Dacă creștinii de astăzi ar fi orbi și n'ar putea să vadă dumnezeirea Domnului, nu ar avea păcat. Iar acum ziceți; că vedem, adecă oricum trebuie să vedeți că Dumnezeu este Isus Hristos și prin urmare păcatul vostru rămâne. Dați-vă deci samă I. A. de aceste cuvinte și începeți a pune și în praxă credința voastră și a ținea poruncile toate, așa precum le prescrie biserica, nu cumva să vă pară rău în urmă! Pentru că Domn și Dumnezeu este Isus Hristos și lui mărire și închinăciune i-se cuvine în veacul veacurilor. Amin.

Prof. IULIU MAIOR.

Predică la înălțarea Domnului.

»Și ridicându-și mâinile sale i-a binecuvântat pe dânșii. Și a fost când i-a binecuvântat, s'a depărtat de dânșii și s'a înălțat la cer«. (Luca 24, 50, 51)

La 40 de zile după mărita înviere, Isus își adună apostolii și îi duce cu sine în muntele Maslinilor. Întăriți în credință, — doar dese arătări de după înviere au avut ca scop chiar scoaterea și celei mai mici urme de necredință în învierea Lui, — convinși de dumnezeirea Lui și de adevărătatea învățăturilor Lui, Isus îi știe destul de tari, să poată începe activitatea de propovăduitori ai legii nouă, destul de tari să poată suferi prigoniri și neajunsuri pentru ea, destul de tari să-i

poată lipsi de prezența lui corporală de pân'acum. Menirea, pentru care s'a intrupat și scopul ce i-s'a dat îl vede împlinit, acum poate merge să șadă de-a dreapta Tatălui cu mărirea care a avut-o dela întemeierea lumii. A sosit ora despărțirii. Pe muntele Maslinilor stă învățătorul încunjurat de cei 11, pe cari îi amintește Scriptura; vor fi fost acolo poate mulți din ucenicii Lui, n'a putut lipsi Mama Lui, Maria Magdalena și celelalte muieri, apoi mulți din aceia pe cari puterea Lui d-zeiască i-a făcut sănătoși, membrii folositori ai societății. Au venit toți câți îl iubeau; au venit să mai atingă încă odată hainele Lui, să mai privească încă odată fața Lui blândă, iubitoare, să mai capete o binecuvântare, o ultimă binecuvântare dela Cel ce binefăcând a umblat pe pământ, să mai vadă încă odată privirea ochilor Lui dzeiești, care străbate până 'n adâncul inimii și moaie și întărește, răscolește și liniștește, au venit să fie martorii mării Lui dacă au avut durerea să-l vadă pe drumul Calvarului. Stau cu toții în adâncă tăcere. Inimile cari simțesc adânc, mințile copleșite, n'au cuvinte.

În tăcerea aceasta sfântă un nor strălucitor se coboară și-l învalue pe Isus și El se ridică încet spre cer, binecuvântând încă odată pământul. Cu privirile ațânțite spre El stau îndurerați apostolii și ucenicii Lui. Să ne așezăm și noi între ei, I. A., să ne îndreptăm și noi privirile spre învățătorul nostru ceresc și să cerșim darul Lui, să putem învăța și trage foloase din sfânta înălțarea Lui la ceriu.

Isus se înalță la ceriu plin de mărire și strălucire. Isus, care nu de mult a fost prins și dus să fie judecat de fățarnici și de oamenii fără de lege, iată șade de-a dreapta Tatălui ceresc, să judece toată lumea cu judecată dreaptă. Isus, care a fost batjocorit, încununat cu spini, caruia, batjocorind îi ziceau: bucurate, împăratul lui Israil, iată astăzi intră în împărăția ceriurilor urmat de osanalele cetelor îngerești, cum se cuvine împăratului împăraților. Isus, care chinuit și bătut cade pe străzile Ierusalimului, amestecându-și sângele cu praful de pe ele, astăzi se înalță la ceriu mai strălucit decât soarele. Isus, care a fost lăsat, ca un răufăcător între cei doi tâlhari, azi trece poarta raiului în mijlocul cetei dreptilor

și El, care a murit pe lemnul crucii, învingând moartea, se înalță în sferile nemuririi. Omul suferințelor, al durerilor și al umilirilor de ieri, astăzi e stăpânul bucuriilor și al fericirilor cerești netrecătoare, e lăudat de corul îngerilor și al dreptilor, e adorat de tot sufletul creștin.

Ce minunată învățătură pentru noi I. A. Unul fiecarele, ne avem suferințele noastre. Lacrimile și suspinurile, necazurile și chinurile sunt tovarășii noștri nedespărțiți dela leagăn până la mormânt. De ele nu e scutit nici un muritor fie el domnitor peste țări și mări, fie cel din urmă cerșitor. Pământul cu drept cuvânt se numește: valea plângerii plină de jale și durere multă. Faptul acesta însă nu trebuie să ne descurajeze de loc. Pe lângă aceea, că durerile și necazurile sunt lăsate de Dumnezeu cu un anumit scop, avându-și și ele rostul lor — doar acestea de multeori ne aduc bine pe pământ, ne apără de rele mai mari — ne dau prilej să ne arătăm statornicia în bine, tăria în credință și de multe ori chiar ele fac să ne gândim la Dumnezeu și să ne întoarcem la el. Pe lângă toate acestea, I. Asc. trebuie să ne mângăie și să ne dea tărie în necazuri gândul, că toate acestea sunt vremelnice, trec, cum trec valurile apei, convingerea că nu-i necaz din care să nu fie ieșire, știința că sigur după noapte vine ziua, după Calvar vine înălțarea, așa după lupta noastră va veni biruința și mai pe sus de toate siguranța, că suferințele și durerile sunt căile, cari duc spre culmile fericirii și ale măririi. Să răbdăm deci cu paciință, să ne ducem fiecare crucea pusă pe umerii noștri și steagul biruinței ne așteaptă la sfârșitul acestei vieți.

Isus se înalță la ceria, dar iubirea cea mare ce-o are pentru noi nu-l lasă să se despartă de noi definitiv. S'a înălțat, dar ne va duce și pe noi în ceriu, ca să fim martori a măririi lui și părtași ai fericirii cerești. »În casa Tatălui meu multe sălașuri sunt. Iată eu merg să vă găsesc loc. Apoi iarăși voi veni și vă voi lua cu mine, că unde sunt eu, și voi să fiți«, și să fim acolo pururea, în eternitate. Ce fericire va fi pentru noi să petrecem împreună cu Isus, cu îngerii, cu sfinții o vecinicie! Aici pe pământ suntem numai călători spre acel loc de fericire, țara noastră e sus în ceriuri. Către ea

trebuie să vă fie ațintite privirile, pentru ajungerea acestui cămin părintesc trebuie să lucreze toate membrele noastre. Dar, câți și câți nu uită aceasta țară! Ce mic e numărul celor ce privesc spre ceriu. Marea parte a oameșilor e lipită de glie, pare că aici ar trebui să stea o vecinicie întreagă. Gândurile, dorințele și faptele lor se îndreaptă numai spre acest pământ, care ne găzduiește câțiva ani. Unii se sbat după bani și avere, alții după slujbe înalte, aleargă după plăceri, trăesc în desfrâu, deși sufletul lor nu e mulțumit cu cele pământești, fiind el de pe plaiuri cerești și acolo vrea să se reîntoarcă. Noi, iubiți ascultători să dăm ascultare șoaptei inimei noastre. Să ne întoarcem privirile spre acel loc al fericirii, unde singur aflăm bucurie fără durere, lumină fără întunec, unde tinereța nu îmbătrânește, unde frumseța nu se vestejește, unde nu este durere nici întristare, ci viață fără de sfârșit.

Astăzi, când împreună cu apostolii și ucenicii Domnului privim ceriul, care l'a primit pe Isus, să luăm hotărârea stântă de a nu uita acest loc destinat nouă pentru vecie, să cerem ajutorul Domnului spre a putea ajunge acolo.

S'a înălțat la ceriuri Domnul și Dumnezeuul meu — zice sf. Augustin — să se înalțe împreună cu el și sufletul meu. I.

Predică pe Dumineca sfinților Părinți.

»Pe cari mi i-ai dat mie, i-am păzit și nici unul dintrânșii nu a perit, fără numai fiul pierzării, ca să se plinească Scriptura«. (Ioan 17, 1).

Înainte de sfintele Paști am declarat în scaunul mărturisirii, că ne pare rău de păcatele făcute, și i-am promis lui Dumnezeu, cu lacrimi în ochi, că pe viitor nu vom mai păcătui. Oare astăzi ar mai putea zice și despre noi Isus Hristos, ca despre învățăceii săi: »și nici unul dintrînșii nu a perit?« Oare după ce Dumnezeu ne-a iertat odată, nici unul dintre noi, nu a căzut din nou, până acum, în aceleași păcate de mai înainte, ori chiar și în altele mai mari? Tare mă tem, că multora

din noi, le sună partea a doua din cuvintele lui Isus, spuse în fruntea acestei cuvântări: »fără numai fiul pierzării«, căci fiii pierzării se pot numi toți aceia, cari ridicându-se odată prin pocăință, au căzut din nou în statul păcatului. Și e înfricoșată soarta acelor păcătoși, dar sufletul lor nu se tulbură, căci starea păcătoasă e atât de lățită între noi, încât păcatul ni-se pare un lucru de tot firesc și de toate zilele.

Despre unul, care se scapă odată de păcate, zice Isus Hristos, că iese din el duhul cel necurat, și umblă prin locuri fără de apă, căutându-și odihnă și nu găsește. Atunci zice: Intoarce-mă-voiu în casa mea — adecă în sufletul aceluiaș om — de unde am ieșit. Și venind o află evacuată de tot ce e rău, măturată și înfrumusețată cu harul sfinților. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri, mai rele decât sine, și intrând locuiesc acolo. Iată soarta tristă a păcătosului, care după ce s'a întors odată dela fărădelegile sale, după ce a gustat dulceața harului ceresc, se întoarce iarăș la căile păcatelor sale, ce le părăsise. Acum a doua oră nu vine să lucuească în el un singur diavol, ci împreună cu acela alți șapte diavoli năvălesc asupra aceluï suflet nenorocit, îl iau în stăpânirea lor, se așază într'însul ca într'un locaș, așa, cât să nu-l mai părăsească: »și intrând, locuiesc acolo«. Despre un astfel de om nefericit zice Isus Hristos, că »sunt cele mai de pe urmă ale omniului acelnia mai rele decât celea dintâi«, prin ce ne învată, că recăderea în păcat e un semn al osândeï veșnice, de care nu va scăpa cel ce din nou cade în vechile-i păcate.

La convingerea aceasta vom ajunge, dacă vom lua în socotință nerecunoștința, necredința și disprețul, cu care, cel ce cade iarăși în păcate, se poartă față de Dumnezeu.

1. Dacă un om, pe care tu altfel l-ai supărat rău de tot, ți-ar scăpa viața dela înec, ori tocmai la timpul hotărîtor ar stinge focul, ce ți-s'ar fi iscat într'un colț al casei, amenințând toate ale tale cu mistuire, ori te-ar mântui de o boală, în care altcum ai fi tânjit până la mormânt, așa-i că ar trebui să-i fii recunoscător pentru toate acestea binefaceri, și anume recunoștința ta ar trebui să fie atât de mare, pe cât de mari sunt și bine-

facerile lui față de tine?! Acum dacă în schimb i-ai răsplăti aceluia om, cu ocări, cu batjocuri, ori făcându-i în adins pagube cât numai poți de mari, așa-i că atunci *nerecunoștința* ta ar fi îndoită. Căci mare e nerecunoștința și atunci, când faptele bune ale altuia în adins multe răsplătești cu nimic, însă e de două ori, de o sută de ori mai mare atunci, când binele îl răsplătești cu rău. Așa dar mărimea nerecunoștinții nu se socotește numai după faptele tale rele, ci și după mărimea binelui primit dela acela, față de care tu ești nerecunoscător.

Și de ce rău ne-a mântuit Dumnezeu atunci, când în scaunul mărsurisirii ne-a iertat păcatele?! Înainte de aceea eram fiii mănecii, încărcăți cu mii de blesteme ale ceriului, cari aveau să ne facă pe veci vrăjmași ai lui Dumnezeu, nădejdea creștinilor adevărați pentru noi era pierdută, judecata noastră era scrisă, și osânda sigură. Și în ce stare ferieită ne-a ridicat grația sfințitoare primită, în taina pocăinții?! Indată am devenit fiii lui Dumnezeu, moștenii împărăției ceriului, membrele vii ale lui Isus Hristos, sufletul nostru, lăcașul Spiritului Sfânt. Cu cât e mai prețioasă viața sufletească, decât viața trupească, cu cât comoara cerească decât averea pământească, cu cât sănătatea sufletului decât a trupului?! Această mare binefacere am putea-o noi răsplăti cu neînsemnatul preț al vieții noastre? Sfinții din ceriu socotesc, că e prea scurtă veșnicia, ca să poată mulțumi lui Dumnezeu pentru această binefacere, de cari ne-am împărtășit și noi în scaunul mărturisirii. Și acum mai pot eu măsura cu cuvinte omenesti, atât de puțin cuprinzătoare, nerecunoștința nemărginită, cu care ne purtăm față de bunul Dumnezeu, atunci când din nou l-am supărat cu păcatele noastre, în cari am căzut iarăși, după ce ni-le-a iertat odată?!

Aceeaș mărime a nerecunoștinții se poate vedea, dacă luăm în considerare împrejurările, între cari Dumnezeu ne-a încărcat de binefaceri. Poate că el a rourat din ceriu harul său în sufletele noastre, tocmai în momentul, când noi am săvârșit un nou păcat, după care numai unul dacă ar mai fi urmat încă, am fi fost pierduți pentru totdeauna, poate că el tocmai atunci și-a descoperit asupra noastră mila sa, când am fi fost vrednici

să trimită peste noi trăsnetele mâniei sale, fiind sufletul nostru mai încărcat de păcate, decât de frunze copacul lovit de fulgerul din nori. În ce primejdie eram, când ne-a mișcat harul lui Dumnezeu! Am fi pierit în fundul prăpăstiei fărădelegilor noastre, dacă El nu ne-ar fi întins ajutorul său. Abia ne-am simțit ușurați de păcate o zi două și apoi să-l scoatem iarăș pe Dumnezeu din sufletul nostru, pentruca să-i facem loc păcatului acolo, poate-se închipui o nerecunoștință mai vrednică de pedeapsă ca aceasta?

2. Păcătosul, care cade iarăși în păcatele de mai înainte se poartă cu mare *necredință* față de Dumnezeu: el calcă în picioare legământul încheiat cu Dumnezeu în scaunul mărturisirii în fața sf. altar, martori fiind îngerii și sfinții din ceriu, rupe pecetile de sânge ale Mielului, cu cari e sigilat acel legământ, vinde diavolului în schimbul unor plăceri de nimica făgăduințele de întoarcere primite de servitorul lui Dumnezeu, în numele lui Isus Hristos.

Când cineva se joară cu lacrimile în ochi înaintea altuia, că va împlini un lucru oarecare și apoi totuși nu-l împlinește, cu atât mai mare e necredința lui, cu cât au fost mai vădite semnele, cu cari și-a făcut făgăduința. Oare poate să facă cineva vre-o făgăduință mai sărbătorească decât păcătosul în scaunul mărturisirii? În genunchi, înaintea Tribunalului sfânt, cu lacrimile în ochi se căiește amar, de păcatele din trecut, făgăduind lui Dumnezeu, că în viitor se va purta cu cea mai mare credință față de El, până la capetul vieții. Dar nu trece mult și îi declară lui Dumnezeu iarăși războiu, căzând în aceleaș păcate, uitând toate făgăduințele, călcând în picioare credința datorită. Atunci păcătosul ca și când ar zice Domnului întru inima sa: Doamne, uită lacrimile mele, căci au fost mincinoase, nu mai lua în seamă cuvintele mele, cu cari mi-am exprimat părerea de rău pentru păcate, căci au fost înșelătoare, eu însumi nu mai vreau să știu de ele, iea-ți îndărăpt iertarea, ce mi-ai dat-o, iea-ți harurile și binefacerile, cu cari m-ai încărcat, căci eu vreau să fiu slobod de a umbla pe căile mele păcătoase, de mai înainte, pe cari nu vreau să le părăsesc. Se poate închipui o mai mare necre-

dință în purtarea cuiva față de stăpânul său? Dar după cum zice profetul Avacum (2, 11): »Pentru care, piatra din părete va striga și carii din grindă vor grăi acelea«, la judecata din urmă și pietrele bisericii vor vorbi de necredința lacrimilor, suspinelor, a făgăduințelor, cari toate s'au dovedit la urmă de mincinoase și se vor osândi atunci păcătoșii prin gura lor proprie.

Ne-am cutremurat și azi, când am ajuns la cuvintele din sf. evanghelie: »și nici unul dintrânșii nu a perit, fără numai fiul pierzării« aducându-ne aminte de necredința învățacelui, care-l vându pe Isus. De câte ori am auzit numele lui Iuda, ne-a umplut o mare groază, dar ascultați ce vă spun, păcătosul, care cade iarăș în păcatele de mai înainte se poartă față de Isus cu o mai mare necredință decât însuș Iuda, căci acesta cel puțin nu a declarat sus și tare cu lacrimile în ochi ca noi în scaunul mărturisirii, că va fi credincios lui Isus până în capet. Într'adevăr, cetim aproape despre toți ceilalți Apostoli că i-au promis-o aceasta lui Isus: »Să mergem și noi să murim cu el«, zise Toma (Ioan 11, 16). »De s'ar și sminti toți întru tine, iară eu nici-odată nu mă voi sminti«, zise Petru (Mat. 26, 33). Dar Iuda nu zice nici un cuvânt și prin aceasta cel puțin ne dă să înțelegem că el se poate încă purta cu necredință față de Isus. Cel ce cade însă din nou în păcatele iertate odată, îl întrece și pe Iuda în punctul acesta cu necredința sa. Căci doară păcătosul în scaunul pocăinții a arătat înafară semnele celei mai strânse credințe față de Isus, declarând și cu cuvântul că niciodată nu-l va mai părăsi, pentruca la câteva zile să-l vândă iarăș în schimbul unor plăceri de nimica. Poate fi o purtare mai cu necredință decât aceasta?!

3. În locul al treilea, să luăm în socotință *disprețul* cu care se poartă față de Dumnezeu, cel ce recade în păcat. El înainte de a se hotărî să comită din nou păcatul, face asemănare între plăcerile simțurilor și ale grației dumnezeiești. între ceriu și pământ, între mulțumirea trupească și fericirea sufletească, între dreptate și nedreptate, între Isus și Diavolul — Doamne, iartă-mă că pun lângă olaltă acestea două nume — și apoi se dă de partea satanei, declarând păcătosul prin inșeși

faptele sale că diavolul e mai vrednic de iubire, mai prețios, mai vrednic de a-i servi lui decât lui Dumnezeu! Ce dispreț infrișorât. Doamne, să-l treci cu vederea pe Dumnezeu și să-i dai întâietate diavolului!

Atâta nerecunoștință, necredință și dispreț, cu care se poartă față de Dumnezeu cel ce cade iarăși în vechile păcate, îl duc aproape cu siguranță la osânda de veci, căci doară o recădere așa grabnică e un semn neîndoios că întoarcerea lui la Dumnezeu nu a fost sinceră, e o probă aproape sigură, că el numai de aceea a dat sărutarea păcii lui Isus, ca să-l vândă, că el dacă n'a primit sfintele taine ca să se sfințească prin ele, le-a primit ca să le profaneze. Dar să ne presupunem că i-a fost bună mărturisirea și i-s'au iertat toate păcatele, când însă recade, îndată se deșteaptă în sufletul lui puterile tuturor păcatelor de mai 'nainte, cari ca o armată de monștri furioși năvălesc și pustiesc tot câmpul sufletului său, slobozesc zăgazul puhoiului de stricăciune, în care era adâncită mai 'nainte inima lui, îl fac mai nesimțitor față de mântuirea sa, îl depărtează mai tare de Dumnezeu și îi dau o pornire grabnică de a face răul cu puterile unite ale tuturor păcatelor de mai 'nainte. Puternice Dumnezeule, ce mare e răutatea unui singur nou păcat săvârșit după ce Dumnezeu a avut bunătatea de a le ierta celea din trecut.

Sfinții din veacurile prime ale creștinismului priviau pocăința păcătoșilor, cari cad nelncetat în vechile lor păcate, ca profanarea sfintelor taine. Pe atunci mărturisirea păcatelor era cu mult mai aspră și mai grea decât în zilele noastre. Atunci nu era destul dacă păcătosul își mărturisia păcatele în taină la un preot, ci trebuia să stea la ușa bisericii și să-și spună păcatele ori cât de grele și ori cât de rușinoase tuturor credincioșilor, rugându-i să rostească pentru el rugăciuni, ca Dumnezeu să-l ierte. Aceștia se numiau penitenți publici, fiindcă își mărturisiau păcatele în public. Dacă însă cineva și după o astfel de pocăință grea, cădea iarăși în păcatele de mai 'nainte, a doua oră nu mai era primit în șirul penitenților publici, fiindcă biserica nu mai avea încredere în sinceritatea inimii lui. Și gândiți-vă, că în acelea

timpuri sf. biserică se folosia de o așa mare asprime după o singură recădere. Nu credea că poate fi o pocăință adevărată aceea, după care urma o nouă cădere în păcate.

Judecați acum, I. A., ce ar gândi acei sfinți despre noi, cari nu multă vreme după atâtea mărturisiri, am căzut din nou în aceleași păcate. De bună seamă că ar închide scaunul mărturisirii dinaintea noastră, spunând că suntem niște fățarnici, cari ne înșelăm pe noi înșine profanând și sfintele taine.

Se apropie sfintele Rusale, deci să ne spălăm din nou sufletele în apele limpezi ale pocăinței cu propusul tare că nu le vom mai întina niciodată în noroiul vreunui păcat greu. Cu sufletul mișcat de harul lui Dumnezeu să zicem cu înțeleptul Solomon: »Spălat-am picioarele mele, cum le voi mai întina?» (Cânt. 5, 4). În acelea sfinte sărbători, provocându-ne la străduințele noastre sufletești spre bine, cât numai ne îngăduie slabele noastre puteri, să cerem dela Dumnezeu să trimită peste noi acelaș Spirit Sfânt, care pogorîndu-se peste sfinții Apostoli, nu i-a mai lăsat să cadă niciodată. După schimbările ce s'au perândat de atâtea ori în sufletul nostru, să rămânem în sfârșit statornici în bine, ca și pe noi pe toți să ne poată da Isus în seamă Tatălui său zicând: »Nici unul dintrâșii nu a perit«. Amin.

I. C.

Predică pe sf. Rusalii.

»Eu voi ruga pe Tatăl, și alt Mângâitor va da vouă, care să rămână cu voi în veac, Spiritul adevărului.«

(Ioan, 14, 16).

Isus Hristos își petrecea seara ultimă din viața sa pământească și sfârșindu-și cina se îndreptă către Apostolii săi cu cuvintele acele pline de gigășie, pe cari le cetim la sf. evanghelist Ioan, din cari apar toată bunătatea și îngrijorarea inimei sale dumnezeiești. Unul dintre punctele celea mai însemnate ale vorbirii sale a fost înștiințarea plecării sale apropiate din lumea aceasta. Apostolii la auzul acestei noutăți simțiră o durere vie și

Isus se nizește să-i îmbărbăteze și mângăe, asigurându-i că nu-i va lăsa orfani. Eu — zicea Isus — voi ruga pe Tatăl, și alt Mângăitor vă va trimite vouă, pe Spiritul Sfânt, Spiritul adevărului pe care lumea nu-l poate primi, pentru că nu-l cunoaște, Acesta va rămâne cu voi în veac.

Câtă bunătate se desprinde din cuvintele lui Isus! Ii asigură pe Apostoli, că le va trimite un măiestru, care-i va învăța tot adevărul, un Mângăitor, care nici-când nu-i va părăsi. Chiar de un astfel de ajutor aveau lipsă apostolii. Trebuia să-i mângăe cineva în mijlocul necasurilor de cari erau cuprinși și pe cari le prevestea încă în viitor și trebuia să fie instruați, pentru că chiar din pricina neștiinței de cari erau cuprinși s'au ivit durerile în sufletele lor. Apostolii iubeau pe Isus și-L ascultau cu plăcere, dar nu se ridicau cu mintea până la priceperea însușirilor sale dumnezeiești și mai ales nu cunoșteau purtarea de grijă — providența — lui Dumnezeu, care toate — chiar și răul — le îndreaptă spre mărirea sa și spre adevăratul nostru bine. Și cât de nimerit s'a îngrijit Isus de binele lor, promițându-le trimiterea Spiritului Sfânt!

Și pentru voi iubiților: instrucțiunea și mângăierea sunt lucrurile cele mai de lipsă. Instrucțiunea în știința sfinților, care ne descopere marile adevăruri ale lui Dumnezeu, și ne arată drumul prin care putem ajunge la Dumnezeu. Mângăierea ridică sufletul din tristețea ce-l cuprinde, fie în urma întâmplărilor nefericite ale vieții din afară, fie în urma durerilor lăuntrice ale spiritului. Isus Hristos, care din primul moment al vieții sale pământești v'a iubit cu dragoste adevărată, a trimis și pentru voi pe Spiritul Sfânt, să vă învețe și să vă mângăie. Spiritul Sfânt își desfășoară lucrarea aceasta binefăcătoare cu deosebire prin aceea, că vă îndeamnă să vă rugați, să cetiți cărți și foi bune și să ascultați cu luare aminte glasul servitorilor săi, al preoților. Și oare cum ați corespuns voi la bunătatea lui Isus, care v'a rânduit să primiți darul Spiritului Sfânt, v'a făcut prin sfântul botez biserica lui vie, care v'a întărit încă și prin taina sfântului mir? Oare nu ai vătămat de atâtea-ori prin păcat pe Spiritul Sfânt? Nu ai necinstit adeseori

biserica sa, care ești tu însuși? De câte-ori ai fost oare leneș să-ți câștigi darurile lui, neglijând mijloacele ce ți le-a pus la îndemână? Poate nici nu te-ai împăcat cu El nici baremi la sfintele sărbători ale Învierii?

Acum e timpul potrivit să-ți ceri din inimă iertare pentru întrelășările făcute în trecut și să-ți propui cu tărie, că vei folosi toate mijloacele, ca să-ți câștigi și să-ți păstrezi darul Spiritului Sfânt și din zi în zi să-l înmulțești prin săvârșirea faptelor bune. Atunci vei avea negreșit învățătura de lipsă pentru mântuirea sufletului tău, atunci vei putea alunga din inima ta tristeța primejdioasă, și vei simți mângăierea aceea a Spiritului Sfânt, de care te-ai bucurat în anii nevinovăției tale!

Unul din relele cele mai mari ce a adus asupra noastră păcatul lui Adam a fost, că ne-a întunecat mintea prin puterea patimelor. E nefericit sufletul acela, care se lasă stăpânit de vre-o patimă. Patima e cași un abur des, e cași un văl, prin care se ascunde adevărul dinaintea noastră. Cum poate să încunjure răul acela, care nu știe că-i rău? Cu cât se înmulțesc și cresc păcatele, cu atât se face vălul acela tot mai des și astfel mintea noastră tot mai întunecată. Spiritul Sfânt însă, care se chiamă: *Lumină fericitoare* cu strălucirile sale dumnezeiești nu ne încălzește numai inima, ca să iubim, ci împrăstie și întunerecul și ne face să cunoaștem deplin deșertăciunea bunurilor pământești și valoarea bunurilor veșnice. Ne face să ne dăm seamă despre însemnatatea mântuirii, despre prețul fără margini al darului dumnezeesc, despre bunătatea lui Dumnezeu și despre nespusa dragoste cu care El ne iubește. Omul înglodat în tina plăcerilor lumești nu cunoaște, ori deabia pricepe adevărurile amintite și pentru aceea nefericitul iubește ceace ar trebui să urască cu toată puterea sa și urește ceace singur e în adevăr vrednic de iubire. Mulți — foarte mulți — de aceea nu iubesc pe Dumnezeu, pentru că nu-L cunosc. De aceea căutau sfinții pururea: *lumina dumnezească*, pentru că fără de ea omul nu poate nici cunoaște, nici căuta și nici afla pe Dumnezeu!

Știindu-le acestea, veți afla iubitorilor, de ce nu sunteți voi în rând cu sufletul vostru. E din pricina, că ați lăsat să se înstăpânească vre'o patimă în inima voastră. Dacă cineva pune mai mare preț pe aceea, să se îmbogățească în grabă prin ori și ce mijloace, nu e mirare, că va nesocoti drepturile altora, va fi nesimțitor față de necasurile celor aieva lipsiți și își va închide ușa și punga înaintea celor loviți de soartă. Dacă cineva își va pune fericirea în plăcerile neiertate, ce mirare, că urechile lui vor fi surde la sfaturile acelora, cari aieva îi doresc binele și ce mirare, dacă va ajunge se nesocotească chiar și îndemnurile și învățăturile ce i-le dă sfânta Biserică! Dacă cineva își află mulțumirea în a descoperi scăderile altora fără nici o cauză dreaptă, ori ce e și mai rău a scorni lucruri slabe despre aproapele său, ce mirare, că i-se va, toci simțul de rușine și-și va atrage asupra sa neluarea în seamă a celor buni și cu frica lui Dumnezeu!

Ca să scăpați iubitorilor de boalele aceste îngrozitoare ale sufletului acuma e timpul potrivit, să cerșiți cu stăruință darul Spiritului Sfânt. Rugăciunea voastră însă să nu se desprindă numai de pe buze, ci să fie rupte din inima voastră sincer îndurerată, cunoscând la lumina Spiritului Sfânt răul mare, ce cuprinde în sine păcatele amintite și altele multe, cari stăpânesc inimile nefericiților oameni.

Să nu lăsăm să treacă fără de folos praznicul acesta al iubirii lui Dumnezeu. Să ieșim și noi din biserica aceasta schimbați cu totul în spre mai bine, așa cum întăriți și primeniți desăvârșit au părăsit și Apostolii casa aceea, unde erau închiși de frica iudeilor. Aceeași dragoste și îngrijorare ce a avut-o Dumnezeu față de ei, o are și pentru noi și o va avea-o pentru toți oamenii până la sfârșitul veacurilor, pentru că El însuși a zis, că nu voește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu! Astfel făcând vom sărbători amăsurat dorinței lui Dumnezeu și a Bisericii praznicul coborârii Spiritului Sfânt!

TELLUS.

Posta administrației.

Petre I. Râmnic-Vâlcea 100 lei pe a. c. Manu Leon, Aurora 500 lei. Dr. Kovats Sighet 100 lei. Sumariul cerut nu-l avem. Demian I. Vișău 80 lei. Restată încă 20 lei pe a. c. Georgiu A. Ocnadejului 40 lei. Restată 35 lei pe a. c. Nistor Gr. Varviz. Da, 70 lei au trecut pe a. c. Restată 30 lei. Răcoțan Ibănești 75 lei. Boer I. Lechința. Achitat pe a. c. Stăciu A. Vulcăni 150 lei. Rest. 30 lei pe a. c. Sfura Vasiliu, Blagea 50 lei. Rest. 30 lei pe a. c. Biblioteca parohiei Diecheni-Ivești 100 lei. Restată 50 lei. Bojin Traian, Uzdini 100 lei pe a. c. Dr. Miocu Romul Petroșeni 100 lei. Restată 105 lei. Domșa C. Aurel Blaj 100 lei pe a. c. Iepure Ioan B.-mare 70 lei. Restată 55 lei. Iosif P. Pal L. Călugăra 100 lei pe a. c. Vladislav Emil Livadia 100 lei. Varna Ioan Dej 100 lei. Restată 135 lei. Butnariu Ioan Bărbătenii de sus 124 lei.

A apărut!

A apărut!

Viața și Operele

Episcopului

Dr. Demetriu Rădu

Volumul I

PREDICI.

Prețul: 50 Lei.

Predicile aceste ale Ilustrului defunct vrednicesc întreaga noastră luare aminte. Le recomandăm cu căldură tuturor, dar mai ales preoțimii.

FERICITA TERESA DE PRUNCUL ISUS

Să nu lipsească din casa nici unui creștin. Prin întreprinerea Fericitei Teresa Dumnezeu vindecă multe dureri sufletești și trupești. — Ediția a III-a.

Prețul 2 Lei.